

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

LINJAUS: SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN, AHDISTELUN JA HYVÄKSİKÄYTÖN EHKÄISY JA TOIMINTATAVAT

1. Johdanto

Suomen Punaisessa Ristissä emme hyväksy minkäänlaista seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä. Sitoudumme siihen, että Suomen Punainen Risti on työntekijöille, vapaaehtoisille, avunsaajille ja kolmansille osapuolille turvallinen ympäristö toimia.

Suomen Punaisen Ristin tarkoitus on kaikissa oloissa suojella elämää ja terveyttä sekä puolustaa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia, edistää kansojen välistä yhteistyötä ja rauhaa, pelastaa ihmishenkiä kotimaassa ja ulkomailla, auttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia inhimillisten kärsimysten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi, tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi, edistää kansalaisten keskuudessa yhteisvastuuta ja auttamismieltä, lisätä ymmärrystä Punaisen Ristin työtä ja yleisinhimillisiä pyrkimyksiä kohtaan sekä vahvistaa järjestön valmiutta ja toimintaedellytyksiä. (Asetus Suomen Punaisesta Rististä)

Järjestön tarkoituksen toteutuminen edellyttää kaikilta järjestössä työskenteleviltä ja toimivilta arvojen ja periaatteiden mukaista toimintaa ja tietoisuutta omasta vastuusta järjestön luotettavuuden ylläpitämisestä.

Seksuaalinen häirintä, ahdistelu ja hyväksikäyttö rikkoo törkeästi järjestön toiminnan periaatteita ja arvoja. Yksikin tapaus on meille liikaa. Suomen Punainen Risti tekee kaikkensa seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi sekä reagoi välittömästi tietoonsa tulleisiin seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön epäilyihin ja tapahtumiin. On ensiarvoisen tärkeää, että työntekijöillä, vapaaehtoisilla, avunsaajilla ja kolmansilla osapuolilla on mahdollisuus raportoida seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä, ja että epäasialliseen käytökseen puututaan viiveettä. Tämä edellyttää jatkuvaa organisaation sisäistä ja ulkoista vuoropuhelua.

Työyhteisössä tapahtuvassa keskustelussa kuten myös julkisuudessa (esim. sosiaalinen media) käytävässä keskustelussa tulee muistaa, että ihmisiä ei pidä leimata huhupuheilla tai vahvistamattomilla tiedoilla. Toimimme niin, että häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä syytetyn henkilön oikeudenmukainen kohtelu voidaan taata. Ongelmiin on tartuttava myös siten, että ei syyllistetä henkilöitä, jotka nostavat ne esiin. Uhrin hyvinvoinnin varmistaminen ja järjestön luotettavuus yhteisöissä, joissa toimimme, ovat oleellinen osa tätä linjausta.

Linjaus vahvistaa jo olemassa olevia toimintaohjeita sekä seuranta- ja raportointiohjeita. Tämän linjauksen liitteissä annetaan ohjeet, miten toimia seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja esille tulleiden tapausten selvittämiseksi, kuten myös sen, miten linjauksen sisältöä huomioidaan perehdytyksessä ja koulutuksessa. Linjaus vahvistaa myös niitä käytäntöjä, joiden tarkoitus on varmistaa, että seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

kokoneet voivat raportoida tapahtuneesta ilman pelkoa kostotoimenpiteiden kohteeksi joutumisesta.

Tämä linjaus koskee kaikkia Suomen Punaisen Ristin työntekijöitä, vapaaehtoisia, avunsaajia ja kolmansia osapuolia. Linjaukseen liittyvät määritelmät seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä löytyvät liitteestä.

2. Keskeiset periaatteet

- a) Suomen Punaisessa Ristissä emme hyväksy minkäänlaista seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä. Sitoudumme siihen, että Suomen Punainen Risti on työntekijöille, vapaaehtoisille, avunsaajille ja kolmansille osapuolille turvallinen ympäristö toimia.
- b) Lähtökohtamme on ennaltaehkäisy. Panostamme sellaisen ilmapiirin rakentamiseen, jossa kaikille on selvää, ettei seksuaalista häirintää, ahdistelua ja hyväksikäyttöä hyväksytä Suomen Punaisessa Ristissä ja jossa jokainen osaa ja uskaltaa raportoida itseensä tai toisiin kohdistuneen seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön.
- c) Viemme välittömästi epäilyt seksuaalisen häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä tiedoksi virallista kanavaa pitkin.
- d) On tärkeää, että kuka tahansa, joka joutuu seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön uhriksi, ottaa asian nopeasti esille jonkun työntekijän, vastuuvapaaehtoisen tai luottamushenkilön kanssa.
- e) On tärkeää, että jokainen Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoinen, työntekijä, avunsaaja ja yhteistyökumppani tuntee kanavat, joiden kautta ilmoittaa tietoonsa tulleen epäilyksen tai tapahtuneen seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön.
- f) Mikäli tapaus ei edellytä viranomaistoimintaa, Suomen Punainen Risti selvittää tapahtumat uhrin ja epäillyn tekijän kanssa sekä ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.
- g) Rikostapauksissa otetaan yhteyttä poliisiin.
- h) Erityisesti silloin kun uhri on alaikäinen, eivät työntekijät tai vapaaehtoiset saa itse ryhtyä haastattelemaan lasta tai arvioimaan epäilyn todenperäisyyttä. Epävarmoissakin tapauksissa otetaan yhteys poliisiin. Mikäli on syytä epäillä, että alaikäisen vanhemmat eivät ole tietoisia tilanteesta, Punaisen Ristin edustaja ottaa heihin välittömästi yhteyttä. Vakavien epäilyjen ollessa kyseessä, tehdään tarvittaessa myös ilmoitus lastensuojeluun.
- i) Kunnioitamme myös epäilyksen kohteeksi joutuneen oikeusturvaa emmekä levitä huhuja.
- j) Ohjaamme aina seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön uhrin järjestön ulkopuolisen tuen piiriin.
- k) Kolmansien osapuolien kanssa tehtäviin sopimuksiin sisällytetään lauseke tämän linjauksen noudattamisesta.
- l) Toimenpiteemme eivät saa millään tavalla pahentaa uhrin tilannetta ja hänen turvallisuutensa ja turvallisuudentunteensa tulee olla toimenpiteidemme tärkein prioriteetti.
- m) Kunnioitamme uhrin valintoja.
- n) Kunnioitamme tiukasti luottamuksellisuutta toimenpiteissämme.
- o) Toimimme syrjimättömästi ja oikeudenmukaisesti kaikkien seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön uhrien kanssa.
- p) Kiinnitämme erityistä huomiota alaikäisen suojelun tarpeeseen ja toimimme yhteistyössä alan ammattilaisten kanssa.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

3. Toimintatavat

Viisi toiminnan periaatetta, joista emme voi tinkiä

1. Älä altista ketään seksuaaliselle häirinnälle, ahdistelulle tai hyväksikäytölle.
2. Älä vaadi tavaroiden, rahan, palvelujen tai muun avustustoiminnan vastineeksi seksiä.
3. Älä ryhdy seksuaaliseen kanssakäymiseen avunsaajan kanssa.
4. Edistä seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä vapaata toimintaympäristöä omassa toiminnassasi.
5. Raportoi kaikista seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja hyväksikäyttöön liittyvistä tapahtumista ja epäilyksistä.

Riskien tunnistaminen

Seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön riskit kasvavat humanitaarisissa katastrofeissa. Myös muulloin tilanteet, joissa on vinoutunut valta-asetelma aiheuttaa riskejä. Erityisesti ennaltaehkäisyssä on kiinnitettävä huomiota lapsiin, naisiin, vammaisiin, seksuaalivähemmistöihin, toisten avusta riippuvaisiin, lukutaidottomiin ja ihmisiin, joilla ei syystä tai toisesta ole yhtäläisiä mahdollisuuksia huolehtia itsestään ja oikeuksistaan.

Tunnistamme toiminnassamme tilanteet, joissa on seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön riski sekä ihmiset, jotka todennäköisimmin voivat joutua tällaisen toiminnan uhreiksi. Suunnittelemme etukäteen ohjelmissamme, miten nämä riskit voidaan ennalta ehkäistä.

Käytämme varhaisen puuttumisen mallia häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön riskin ollessa olemassa.

Tunnistamme ja seuraamme säännöllisesti kansainväliseen avustustoimintaamme liittyviä riskejä. Suunnittelemme ja kontrolloimme työtämme toimin, joilla vähennetään riskejä ja ennaltaehkäistään seksuaalista häirintää ja hyväksikäyttöä. Kansainvälisessä avustustoiminnassa jokaiseen ohjelmaan luodaan yhdessä paikallisen kumppanin kanssa paikalliseen kontekstiin sopiva palautemekanismi. Ohjelmiin nimitään paikan päälle yhteyshenkilö, josta informoidaan työntekijöitä, vapaaehtoisia ja avunsaajia. Hekin voivat olla yhteydessä myös sisäiseen tarkastajaan nettisivuilla olevan palautelinkin kautta.

Tapahtumista ilmoittaminen

Rohkaisemme jokaista seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön kohteeksi joutunutta kertomaan asiasta jollekin järjestön työntekijälle tai vastuuvapaaehtoiselle.

Kaikki työntekijät, esimiehet, vapaaehtoiset, vastuuvapaaehtoiset ja luottamushenkilöt ymmärtävät vastuunsa viedä asia käsiteltäväksi, mikäli he kuulevat seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Suomen Punaiselle Ristin yhdyshenkilö näissä tapauksissa on sisäinen tarkastaja, jolle voi ilmoittaa tapahtumista henkilökohtaisesti tai nettisivuilla olevan palautekanavan kautta.

Toimimme välittömästi ja varmistamme, että jokainen ilmoitus tulee selvitettyä ja että selvityksen johtopäätökset ja suositukset on toimeenpantu.

Henkilökunnan ja vapaaehtoisten osalta seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön tapahtumista ilmoitetaan sisäiselle tarkastajalle. Jos kyseessä ei ole vakava häirintäepäily, ja uhri siihen suostuu, asia voidaan käsitellä esimiehen tai vapaaehtoistoiminnasta vastaavan henkilön kanssa.

Kotimaassa myös avunsaajien kohtaama seksuaalinen häirintä, ahdistelu ja hyväksikäyttö raportoidaan sisäiselle tarkastajalle.

Kansainvälisiin operaatioihin luodaan palautejärjestelmä, jonka kautta avunsaajat voivat ilmoittaa väärinkäytöksistä. Myös kansainvälisessä avussa esille tulleet tapaukset raportoidaan sisäiselle tarkastajalle, kun ne tulevat SPR:n henkilökunnan tietoon.

Seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön epäilyjen käsittelyn prosessi

A. Kun uhri on työntekijä ja/tai vapaaehtoinen

Asia käsitellään asianosaisten kanssa omassa toimintayksikössä. Prosessia vie eteenpäin toiminnasta vastaava henkilö, jos kyseessä on vapaaehtoinen, tai työnantajan edustaja silloin, kun kyseessä on työntekijä. Työnantajan edustaja/toiminnasta vastaava henkilö raportoi, asianomaisen luvalla, tapahtumasta ja sen käsittelystä sisäiselle tarkastajalle.

Kun kyse on vakavasta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä, asia viedään asianomaisen luvalla sisäisen tarkastajan käsittelyyn, joka päättää, miten prosessi etenee sekä vastaa sen loppuun viemisestä.

Rikosepäilyissä otetaan yhteyttä poliisiin.

B. Kun kyse on avunsaajasta

Asia viedään aina sisäisen tarkastajan käsittelyyn, joka päättää, miten prosessi etenee sekä vastaa sen loppuun saattamisesta.

Rikosepäilyissä otetaan yhteyttä poliisiin.

SPR:n tukemiin kansainvälisiin operaatioihin luodaan palautejärjestelmä avunsaajille yhdessä paikallisen kumppanin kanssa. Palautejärjestelmän asianmukaisesta toiminnasta, väärinkäytösten tutkinnasta ja niihin puuttumisesta vastaa ensisijaisesti paikalliskumppani omien säädöstensä, Punaisen Ristin eettisten toimintaperiaatteiden ja -ohjeistuksen sekä paikallisen lainsäädännön mukaisesti. SPR:n henkilökunta seuraa, että prosessi toimii asianmukaisesti. Esiin tulleet tapaukset raportoidaan myös SPR:in sisäiselle tarkastajalle.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus

Pvm: 24.1.2020

Päivitetään viimeistään: 2024

Sisäinen tarkastaja kirjaa johtopäätökset ja annetut ohjeet ja seuraa niiden toteutumista, kunnes voidaan katsoa, että tapaus on selvitetty ja mahdollisen uhrin tuki on riittävällä tavalla järjestetty. Jos työnantaja, toiminnasta vastaava vapaaehtoinen tai sisäinen tarkastaja katsoo, että kyseessä ei ole ollut häirintä, tämä kerrotaan ja perustellaan asianosaisille sekä tarvittaessa korjataan muita tilanteeseen vaikuttaneita tekijöitä.

Mahdolliset sanktiot

Jos työntekijä on syyllistynyt seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun tai hyväksikäyttöön, työnantajalla on käytössään työlaainsäädännön mukaiset sanktiot: kirjallinen varoitus, työsuhteen irtisanominen tai purkaminen.

Vapaaehtoistoiminnassa voidaan vapaaehtoiselle asettaa pysyvä tai määräaikainen toimintakielto joko osaston puheenjohtajan tai hallituksen päätöksellä. Tarvittaessa asia voidaan käsitellä myös järjestön sovittelulautakunnassa SPR-asetuksen 57§:n mukaisesti.

4. Roolit ja vastuut

Ylimmän johdon vastuut

Ylimmän johdon sitoutuminen on edellytys seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisylle ja toimenpiteiden onnistumiselle.

Ylimmällä johdolla on vastuu siitä, että järjestöllä on toimintatavat seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja siihen liittyvä perehdytys/koulutus, ja että materiaalit ovat saatavilla ja niitä käytetään perehdytyksessä ja tehtäessä sopimuksia kolmansien osapuolien kanssa.

Ylin johto vastaa siitä, että jokainen työntekijä, vapaaehtoinen ja yhteistyökumppani on tietoinen nollatoleranssista seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön suhteen sekä siitä, että kaikilla on tieto toimintaohjeista ja osaamista toimia roolinsa mukaisesti.

Ylin johto vastaa myös siitä, että kaikessa toiminnassa informoidaan avunsaajia Suomen Punaisen Ristin linjauksesta ja toimintatavoista liittyen seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja hyväksikäyttöön.

Keskustoimistossa ylimmällä johdolla tarkoitetaan pääsihteeriä ja johtoryhmää, piireissä toiminnanjohtajaa, nuorten turvataloissa turvatalotoiminnan johtajaa, Konttiketjussa ketjun johtajaa, Veripalvelussa Veripalvelun johtajaa, osastoissa osaston puheenjohtajaa, kansainvälisissä operaatioissa operaation johtajaa tai kenttäesimiestä.

Esimiesten ja vapaaehtoistoiminnasta vastaavien vastuut

Seksuaalisesta häirinnästä on ensi sijassa vastuussa aina häiritsijä itse. Vastuu häirinnän poistamisesta siirtyy työnantajalle ja toiminnasta vastaavalle siinä vaiheessa, kun tieto häirinnästä on saatettu heidän tietoonsa. Jokaisella, joka vastaa muiden toiminnasta, on vastuu puuttua seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja hyväksikäyttöön vähintään siten, että vie asian tiedoksi

Hyväksynyt: SPR:n hallitus

Pvm: 24.1.2020

Päivitetään viimeistään: 2024

sisäiselle tarkastajalle. Työnantajalla on oikeus ryhtyä asianmukaisiin toimiin, mikäli järjestön työntekijä ei ole ilmoittanut häirintäepäilyistä siitä tiedon saatuaan.

Esimiesasemassa olevalla henkilöllä on jo työsuojelulain mukainen vastuu puuttua seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja hyväksikäyttöön. Vapaaehtoistoiminnasta vastaavalla vapaaehtoisella on vapaaehtoistoiminnan linjauksen sekä seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön ehkäisevän linjauksen mukainen vastuu puuttua seksuaaliseen häirintään ja hyväksikäyttöön.

Esimies ja toiminnasta vastaava henkilö on vastuussa uuden työntekijän ja vapaaehtoisen perehdytyksestä ja siitä, että jokaisella on osaamista toimia oman roolinsa mukaisesti. Esimiehen ja toiminnasta vastaavan velvollisuus on huolehtia siitä, että seksuaalinen häirintä, ahdistelu tai hyväksikäyttö päättyy.

Kaikkien toimijoiden vastuut

Jokainen on vastuussa omasta toiminnastaan.

Jokaisella on velvollisuus osallistua koulutukseen liittyen seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun ja hyväksikäyttöön. Jos ei ole saanut tarvittavaa perehdytystä tai koulutusta, tai ei ole tietoinen toimintatavoista, jokaisella on velvollisuus hankkia itselleen tarvittavat tiedot kääntymällä esimiehen tai toiminnasta vastaavan henkilön puoleen.

Työntekijät ovat vastuussa siitä, että heidän toiminta-alueellaan vapaaehtoiset ja avunsaajat ovat tietoisia tästä linjauksesta sekä siihen liittyvästä ohjeistuksesta ja tietävät miten tulisi toimia. Työntekijät vastaavat myös vapaaehtoisten ja avunsaajien tukemisesta ja ohjauksesta.

Jokaisella on vastuu raportoida havaittuaan seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä.

Vapaaehtoisella on oikeus saada apua, tukea ja ohjausta järjestön työntekijöiltä mahdollisen seksuaalisen häirinnän tai ahdistelun ilmoittamisessa, selvittämisessä ja siihen puuttumisessa.

Sisäisen tarkastajan vastuut

Suomen Punaisen Ristin nettisivujen kautta tehdyt ilmoitukset menevät sisäisen tarkastajan käsiteltäviksi.

Sisäinen tarkastaja vastaa tietoonsa tulleiden seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön tapauksien selvittämisestä, seurannasta ja raportoinnista. Tapauskohtaisesti sisäinen tarkastaja päättää, miten tapauksia selvitetään ja ketkä siihen osallistuvat sekä vastaa siitä, että tapaukset käsitellään loppuun asti.

Kansainvälisen ja kotimaan henkilöstöyksiköiden vastuut

Henkilöstöyksiköt sisällyttävät henkilöstötutkimukseen kysymyksiä seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus

Pvm: 24.1.2020

Päivitetään viimeistään: 2024

Ne pitävät ohjeistuksen, perehdytysmateriaalin ja koulutusmateriaalit ajan tasalla ja huolehtivat siitä, että nämä ovat toimijoiden saatavilla.

Lisäksi yksiköt tukevat johtoa ja esimiehiä seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön tapauksissa.

5. Raportointi ja seuranta

Sisäinen tarkastaja raportoi järjestön hallitukselle kerran vuodessa tietoonsa tulleiden tapausten määrästä ja selvittelyprosessin johtopäätöksistä huomioiden asiaan liittyvien henkilöiden yksityisyyden suoja.

6. Linjauksen hyväksyntä

Versio	Päiväys	Kommentteja
Luonnos	1.-31.11.2019	Jaettu keskustoimiston johtoryhmälle, piirien toiminnanjohtajille ja laitoksien johtajille kommentoitavaksi
Luonnos	4.11.2019	Käsitelty Talous- ja kehittämissaliokunnassa
Luonnos	28.11.2019	Käsitelty ohjelmavaliokunnassa
Luonnos	17.12.2019	Käsitelty keskustoimiston johtoryhmässä
Lopullinen luonnos	24.1.2020	Hyväksytty järjestön hallituksessa
Päivitetty		

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Liite

OHJEET JA TOIMINTATAVAT LIITTYEN SEKSUAALISEEN HÄIRINTÄÄN, AHDISTELUUN JA HYVÄKSİKÄYTTÖÖN

Ennaltaehkäisy

- Linjauksesta tiedottaminen
- Ilmapiiiri
- Rekrytointi
- Perehdytys ja koulutus
- Eriytynen huomio lapsiin

Seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä ilmoittaminen

Jos olet kokenut seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä

Jos olet nähnyt tai kuullut toiseen kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä

Miten toimit esimiehenä/toiminnasta vastaavana henkilönä, jos havaitset seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä tai sinulle kerrotaan näihin liittyvistä tapahtumista tai epäilyistä

Mikäli kyseessä on rikos tai rikosepäily

Rikosilmoituksen tekeminen

Tukea seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön uhreille

Määritelmiä

Lomake: Ilmoitus seksuaalisesta häirinnästä ja todistus ilmoituksen vastaanottamisesta

Ennaltaehkäisy

Linjauksesta tiedottaminen

Linjaus seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisystä ja toimintaohjeista sekä sähköinen koulutusmateriaali ovat saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi Suomen Punaisen Ristin nettisivulla ja intranetissä.

Kaikkiin Punaisen Ristin toimitiloihin laitetaan esille keskustoimiston viestinnän tekemä juliste, joka kertoo toimipisteen olevan vapaa seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä sekä lyhyt toimintaohje. Kansainvälisissä operaatioissa käytetään joko yleisjulistetta tai juliste muokataan paikalliskontekstiin osana operaation yhteisöperustaista ilmoittamismekanismeja. Avunsaajilla sekä muilla sidosryhmillä on operaatiokohtaisesta avunsaajapalautemekanismista huolimatta mahdollista

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

käyttää myös SPR:n yleistä palautemekanismia. Lyhyen toimintaohjeen voi myös käännettää muille kielille.

Kaikki työntekijät käyvät läpi sähköisen koulutusmateriaalin osana perehdytysohjelmaansa. Sähköinen koulutusmateriaali on vapaaehtoisten ja työntekijöiden käytettävissä Punaisen Ristin sähköisessä oppimisympäristössä. Vanhat työntekijät käyvät materiaalin läpi heti sen valmistuttua. Materiaali laitetaan Suomen Punaisen Ristin nettisivuille, josta se on vapaasti käytettävissä vapaaehtoisille, avunsaajille ja myös kolmansille osapuolille. Toimintaohje sisältää myös tiedon sisäisestä tarkastajasta, joka toimii järjestön yhdyshenkilönä.

Ylimmälle johdolle ja esimiehille järjestetään oma koulutus.

Tästä linjauksesta tiedotetaan järjestön kaikissa tiedotuskanavissa:

- intra
- www.punainenristi.fi
- Avunmaailma
- Tässä ja nyt
- delegaattireservin tiedotteet
- Rednet

Johtavassa asemassa olevat henkilöt työntekijä- ja vapaaehtoistoiminnassa vastaavat henkilökohtaisesta tiedottamisesta omissa yksiköissään/toiminnassaan.

Ilmapiiri

Panostamme tiedotuksen ja koulutuksen kautta siihen, että Suomen Punaisessa Ristissä vallitsee sellainen ilmapiiri, jossa jokainen

- tietää, että emme salli seksuaalista häirintää, ahdistelua ja hyväksikäyttöä
- uskaltaa ja osaa raportoida itseensä tai toisiin kohdistuneesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä

Ilmapiirin luomisessa ylimmän johdon ja esimiesten rooli on keskeinen.

Rekrytointi

Työntekijöiden rekrytoinnissa pyydetään aina kärkiehdokkaalta 2-3 suosittelijaa, joille soitetaan ennen valintapäätöstä.

Impact-kurssille valittavilta tarkistetaan ennen kurssia suositukset.

Kun työtehtävään sisältyy pysyväisluontoisesti ja olennaisesti yksin työskentelyä alaikäisten kanssa, työtehtävään valittua edellytetään toimittamaan rikosrekisteriote ennen työsopimuksen allekirjoitusta.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Punaisella Ristillä on myös oikeus pyytää rikosrekisteriote sellaiselta vapaaehtoiselta, joka toimii yksin alaikäisten kanssa.

Perehdytys ja koulutus

Vapaaehtoisille, delegaateille ja työntekijöille annetaan perehdytystä ja tietoa Punaisen Ristin arvomaailmasta ja tavoista toimia järjestössä mm. eettisistä ohjeista, henkilökunnan toimintaohjeista, seksuaalisen häirinnän vastaisesta ohjeesta ja syrjinnän vastaisesta ohjeesta. Kansainvälisissä operaatioissa muita tämän dokumentin lisäksi työntekijöitä sitovia ohjeistuksia ovat erityisesti seuraavat Kansainvälisen Punaisen Ristin Liiton dokumentit: Code of Conduct, Child Protection Policy sekä IFRC Secretariat Policy on Prevention and Response to Sexual Exploitation and Abuse.

Työntekijöitä ja vastuuvapaaehtoisia muistutetaan vastuustaan kertoa ja kannustaa Punaisen Ristin toimijoita toimimaan ohjeiden mukaisesti. Työntekijän ja vastuuvapaaehtoisen tehtävä on myös tietää, miten tulee toimia tilanteessa, jossa pitää puuttua epäasialliseen tai mahdollisesti rikolliseen toimintaan.

Tämän linjauksen sisältö huomioidaan henkilökunnan ja vapaaehtoisten koulutusten sisällöissä, erityisesti henkilökunnan peruskurssilla, Impact-kurssilla, vapaaehtoisten järjestökoulutuksessa, ryhmänjohtajien koulutuksessa, luottamushenkilökoulutuksessa ja kummitoiminnan koulutuksessa. Lisäykset koulutusmateriaaleihin tehdään vuoden 2020 aikana.

Erityinen huomio lapsiin

Toimintaa pyritään järjestämään niin, että vapaaehtoisia ja avunsaajia, varsinkin alaikäisiä, ohjataan ja tuetaan kahden ohjaajan ja vastuuvapaaehtoisen voimin. Ohjaajana ja toiminnan tukijana voi olla vapaaehtoinen, työntekijä tai delegaatti.

Toiminnasta vastaavat vahvistavat ja luovat avointa ja turvallista keskustelukulttuuria, jossa kokee voivansa puhua myös mahdollisesta seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön tilanteesta. Takaamme kaikin tavoin alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden toiminnassamme sekä turvaamme lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Järjestöllä on työnantajana velvollisuus tarkistaa alaikäisten kanssa työskentelevien työntekijöiden rikosrekisteriotteet. Järjestöllä on myös lainmukainen oikeus pyytää rikosrekisteriotteita niiltä yli 15-vuotiailta vapaaehtoisilta, jotka toimivat säännöllisesti yksin alaikäisten ohjaamistehtävissä. Kansainvälisissä tehtävissä toimivien tulee huomioida Kansainvälisen Punaisen Ristin Liiton dokumentti 193 Child Protection Policy.

Seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä ilmoittaminen

Jos olet kokenut seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä

Älä vähättele sinuun kohdistunutta seksuaalista häirintää tai ahdistelua. Jos mahdollista, kiellä häiritsijää jatkamasta ahdistelua. Häiritsijä ei välttämättä itse tiedosta, että hänen käyttäytymisensä koetaan ei-toivottuna. Voit ottaa esimerkiksi työtoverin, työsuojeluvaltuutetun, toisen vapaaehtoisen, piirin työntekijän tai luottamusmiehen tuekseen.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Ymmärrämme, että tapahtumista raportointi voi tuntua vaikealta. Suomen Punainen Risti haluaa kuitenkin tietää sen toiminnassa esiintyvistä seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä, jotta voimme ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ja ennaltaehkäistä vastaavia tapahtumia jatkossa.

Voit kertoa tapahtuneesta kenelle tahansa Suomen Punaisen Ristin työntekijälle tai vapaaehtoiselle ja pyytää häntä auttamaan asiasi raportoinnissa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi:

- vapaaehtoistoiminnassa
 - o ryhmänjohtaja tai muu vastuuvapaaehtoinen
 - o osaston puheenjohtaja
 - o piirin toiminnanjohtaja tai piirin joku muu työntekijä
- työntekijälle kotimaassa ja ulkomaankomennuksilla
 - o oma esimies
 - o esimiehen esimies tai kuka tahansa esimiesasemassa oleva henkilö
 - o työsuojeluvaltuutettu tai -päällikkö
 - o henkilöstöpäällikkö
 - o kansainvälisen henkilöstöyksikön työntekijät
- avunsaajalle
 - o kotimaassa kaikki edellä mainitut henkilöt
 - o kansainvälisessä operaatiossa sovittu yhdyshenkilö/kanava

Voit myös käyttää Punaisen Ristin sähköistä raportointikanavaa, joka löytyy nettisivuillamme www.punainenristi.fi/palaute sekä myös alla olevasta linkistä.

<https://response.questback.com/isa/qbv.dll/ShowQuest?QuestID=5123880&sid=foidok3Apy>

Tämän kanavan kautta tapaukset siirtyvät sisäiselle tarkastajalle toimenpiteitä varten. Sisäinen tarkastaja on järjestön sisällä toimiva riippumaton toimija. Lupaamme tutkia asiasi luottamuksellisesti ja tahtoasi kunnioittaen.

Jos kyseessä on sellainen ahdistelu tai hyväksikäyttö, joka täyttää rikoksen piirteet, ole välittömästi yhteydessä poliisiin. Ilmoita mitä on tapahtunut, koska, missä, kuka on häiritsijä sekä millaisia todistajia tai muita todisteita tapahtumalle on.

Jos olet nähnyt tai kuullut toiseen kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä

Hyvä periaate on, että jos näet, kuulet tai epäilet jotain tapahtuneen, ilmoita siitä.

Puhu mahdollisuuksiesi mukaan suoraan häiritsijälle ja kiellä häirintä, ahdistelu ja/tai hyväksikäyttö. Ohjaa häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön kohteeksi joutunutta henkilöä raportoimaan tapahtumista järjestön omien kanavien kautta.

Jos epäilet rikosta, kehota uhria kääntymään poliisin puoleen.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Kunnioita aikuisen uhrin tahtoa. Ohjaa hänet ulkopuolisen tuen piiriin.

Muista vaitiolovelvollisuutesi.

Alaikäisten kohdalla kaikkiin valituksiin ja epäilyksiin tulee aina suhtautua vakavasti. Vaikka kyseessä ei vielä olisi vakava epäily hyväksikäytöstä tai seksuaalisesta ahdistelusta, vaan enemminkin aikuisen ja nuorten käytöksen liukuminen eettisesti väärään suuntaan, tulee siihen puuttua välittömästi.

Raportoi tapahtumista esimiehelle, toiminnasta vastaavalle henkilölle tai suoraan sisäiselle tarkastajalle.

Voit aina käyttää Suomen Punaisen Ristin nettisivuilla olevaa palautekanavaa, jonka kautta asia ohjautuu sisäiselle tarkastajalle.

Miten toimit esimiehenä/toiminnasta vastaavana henkilönä, jos havaitset seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä tai sinulle kerrotaan näihin liittyvistä tapahtumista tai epäilyistä

Keskustele luottamuksellisesti molempien osapuolten kanssa. Tarvittaessa ota mukaan ulkopuolista apua kuten työsuojelun toimihenkilöitä, työterveyshuolto, työyhteisösovittelija, osaston puheenjohtaja, piirin työntekijä tai muu vastaava henkilö.

Jos kyseessä on vakava epäily häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä, mahdollisen uhrin ja tekijän välinen kanssakäyminen katkaistaan siihen asti, kun asia on selvitetty. Selvityksen perusteella työnantaja tai toiminnasta vastaava päättää, millaisiin toimenpiteisiin ryhdytään tilanteen ratkaisemiseksi.

Työntäjän ja toiminnasta vastaavan vapaaehtoisen (osaston puheenjohtaja viime kädessä) velvollisuus on lopettaa häirintä käytettävissään olevin keinoin. Työntekijän vastuu on tukea toiminnasta vastaavia vapaaehtoisia lopettamaan häirintä käytettävissä olevin keinoin.

Jos epäilet, että tilanne täyttää rikoksen piirteet, ohjaa uhriksi joutunut henkilö tekemään rikosilmoitus.

Muista kunnioittaa uhrin tahtoa. Ohjaa hänet ulkopuolisen tuen piiriin.

Muista vaitiolovelvollisuus.

Mikäli kyseessä on rikos tai rikosepäily

Jos kyseessä on sellainen seksuaalinen häirintä, ahdistelu tai hyväksikäyttö, joka täyttää rikoksen piirteet, asiaa ei tule selvittää oman yhteisön sisällä vaan rikosepäilyt kuuluvat kaikissa olosuhteissa poliisille riippumatta siitä, missä maassa, yksikössä tai toimintamuodossa epäilty rikos on tapahtunut.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus

Pvm: 24.1.2020

Päivitetään viimeistään: 2024

Kaikissa epäillyissä rikoksissa tulee ottaa yhteys poliisiin viipymättä. Jos uhri on aikuinen, pyri keskustelemaan asiasta uhrin kanssa ennen rikosilmoituksen tekemistä. Jos uhri on alaikäinen, ollaan viipymättömästi yhteydessä huoltajaan.

Asian selvittäminen saattaa vaikeutua, ellei sitä ryhdytä heti asiantuntevasti tutkimaan. Ilmoituksen voi tehdä poliisille vapaamuotoisesti. Siitä on hyvä käydä ilmi, mitä on tapahtunut, kenelle, missä, milloin, kuinka asia tuli ilmi ja kuka on tekijä, jos henkilö on tiedossa, sekä mahdolliset tekijän yhteystiedot. Ilmoituksen tekijän tiedot ilmoitetaan myös.

Rikosilmoituksen tekeminen

Rikosilmoituksen voi tehdä Poliisin nettisivuilla <https://www.poliisi.fi/rikokset/rikosilmoitus> tai henkilökohtaisesti poliisiasemalla.

Esitutkinnan käynnistämistä varten poliisi tarvitsee mahdollisimman tarkan kuvauksen siitä, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat asianosaisia. Asianosaisia ovat asianomistaja ja rikoksesta epäilty henkilö/henkilöt.

Rikosilmoitusta varten tarvittavat tiedot:

- kuvaus siitä, mitä on tapahtunut ja miten
- tarkka tapahtuma-aika ja -paikka
- tekijän nimi, jos se on tiedossa
- tekijän tuntomerkit (ikä, pituus, vartalo, kasvojen erityispiirteet, silmien väri, hampaat, puhe, kädet, liikkuminen, pukeutuminen)
- minne päin ja miten tekijä pakeni
- jos tekijä liikkui jollain ajoneuvolla, ajoneuvon rekisterinumero ja muut tuntomerkit (merkki, väri, malli)
- tekijän vaarallisuus (aseistautuminen, mielentila, uhkaukset, päihteiden käyttö jne.)

Poliisi kirjaa rikosilmoitustiedot poliisiasian tietojärjestelmän tutkinta- ja virka-apujärjestelmään.

Tukea seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön uhreille

Kuka tahansa, joka joutuu Suomen Punaisen Ristin toiminnassa seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön uhriksi, ohjataan ulkopuolisen tuen piiriin.

Tällaisia ovat Suomessa mm.:

- Rikosuhripäivystys <https://www.riku.fi/>
- Raiskauskriisikeskus Tukinainen päivystys <https://www.nettitukinainen.fi/>
- MIELI, Suomen Mielenterveys ry:n valtakunnallinen kriisipuhelin 09 2525 0111
<https://mieli.fi/fi/tukea-ja-apua/kriisipuhelin-keskusteluapua-numerossa-09-2525-0111>
- Työntekijän tapauksessa voidaan kääntyä myös työterveyshuollon puoleen.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

Määritelmiä

Avunsaaja viittaa henkilöön, joka etsii tai saa suojelua tai apua Suomen Punaiselta Ristiltä. Tämä voi koskea ketä tahansa henkilöä missä tahansa yhteisössä tai maassa, missä Suomen Punainen Risti toimii.

Yhteisöperusteiset ilmoittamismekanismit tarkoittavat luottamuksellisia kanavia, joiden kautta kuka tahansa voi turvallisesti raportoida väärinkäytöksistä, mukaan lukien seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta ja hyväksikäytöstä, ja hakea apua jouduttuaan seksuaalisen häirinnän, ahdistelun tai hyväksikäytön uhriksi.

Henkilökunta tarkoittaa ketä tahansa Suomen Punaiseen Ristiin työsuhteessa olevaa henkilöä missä tahansa maassa ja henkilöitä, jotka työskentelevät ilman työsuhdetta Suomen Punaisen Ristin ylläpitämässä operaatiossa/toiminnassa, kuten konsultteja, harjoittelijoita ja palkkioperusteisesti työskenteleviä.

Vapaaehtoinen tarkoittaa henkilöitä, jotka ovat mukana Suomen Punaisen Ristin toiminnassa, mutta eivät ole työsuhteessa.

Sisäiset ohjeet viittaavat Suomen Punaisen Ristin henkilökunnan toimintaohjeeseen ja muihin ohjeisiin ja linjauksiin, esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan linjaukseen ja eettisiin ohjeisiin.

Seksuaalisen häirinnän, ahdistelun ja hyväksikäytön ehkäisy ja toimintatavat viittaa linjauksiin, ohjeisiin ja toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on estää Suomen Punaisen Ristin henkilökuntaa, vapaaehtoisia, avustustyöntekijöitä (ja muita Punaisen Ristin edustajia), avunsaajia tai kolmansia osapuolia osallistumasta minkäänlaiseen seksuaaliseen häirintään, ahdisteluun tai hyväksikäyttöön ja ohjeistaa raportoimaan kohdatessaan seksuaalista häirintää tai hyväksikäyttöä.

Uhkaus/kostaminen tarkoittaa mitä tahansa suoria tai epäsuoria uhkauksia, ehdotuksia tai toimintaa, jonka tarkoituksena on pelotella tai uhata henkilöä, joka on hyvässä tarkoituksessa raportoinut epäilynsä seksuaalisesta häirinnästä, ahdistelusta tai hyväksikäytöstä, on raportoinut itseensä kohdistunutta seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä tai on osallistunut tällaisen raportoinnin seurauksena tehtyyn tutkintaan tai sisäiseen tarkastukseen. Kostamisella voidaan tarkoittaa esimerkiksi avun saamisen kieltämistä, avun määrän rajoittamista, hallinnollisia toimenpiteitä kuten esimerkiksi huonoa henkilöarviointia, työnkuvan muutosta, vihamielistä ilmapiiriä tai kielteisiä vaikutuksia henkilön toiminnan tai työsuhteen ehtoihin. Uhkailu ja kosto voi myös olla häirintää tai henkistä väkivaltaa.

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa epätoivottua seksuaalisluonteista lähentymistä fyysisesti tai sanallisesti. Se voi olla esimerkiksi sukupuolisesti vihjailevia ilmeitä ja eleitä, härskejä puheita ja vitsejä, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä, pornoaineistoa, seksuaalisesti värittyneitä kirjeitä, sähköposteja, viestejä tai soittoja, fyysistä koskettelua tai lähentelyä, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevia ehdotuksia tai vaatimuksia, raiskaus tai sen yritys.

Seksuaalinen ahdistelu on kriminalisoitu. Seksuaalisen ahdistelun rangaistavuus rikoksena edellyttää tahallista koskettelua, joka loukkaa uhrin seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus

Pvm: 24.1.2020

Päivitetään viimeistään: 2024

Seksuaalinen hyväksikäyttö tarkoittaa joko toteutettua tai uhattua fyysistä tai psyykkistä seksuaaliluoteista puuttumista toiseen henkilöön joko väkivaltaisesti, pakottaen tai epätasa-arvoisessa tilanteessa. Seksuaalisella hyväksikäytöllä tarkoitetaan myös mitä tahansa tapahtunutta tai yritettyä seksuaalisen hyödyn hakemista johtuen toisen ihmisen haavoittuvasta asemasta tai omasta valta- tai luottamusasemasta. Tämä voi olla esimerkiksi taloudellista, sosiaalista tai poliittista hyötyä toisen ihmisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Seksuaalisten palvelujen ostaminen rahalla, tavaroita tai palvelusta vastaan luetaan myös seksuaaliseksi hyväksikäytöksi.

Seksuaalinen häirintä, ahdistelu ja hyväksikäyttö tarkoittaa tässä dokumentissa yllä määriteltyjä tekoja.

Lasten ja nuorten turvallinen toimintaympäristö tarkoittaa, että taataan kaikin tavoin alaikäisten henkilökohtainen koskemattomuus toiminnassa sekä turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Järjestöllä on työnantajana velvollisuus tarkistaa alaikäisten kanssa työskentelevien työntekijöiden rikosrekisteriotteet. Järjestöllä on myös lainmukainen oikeus pyytää rikosrekisteriotteita niiltä yli 15-vuotiailta vapaaehtoisilta, jotka toimivat säännöllisesti yksin alaikäisten ohjaamistehtävissä. Tarkempi ohjeistus SPR:n ohjeistuksesta ”Lasten turvallisuuden edistäminen SPR:n vapaaehtoistoiminnassa”

Kolmannen osapuolen toimija tarkoittaa ketä tahansa työntekijää, avustustyöntekijää tai vapaaehtoista, joka on mukana Suomen Punaisen Ristin operaatiossa/toiminnassa, mutta työsuhteessa toiseen organisaatioon tai toimii jonkun toisen organisaation alaisuudessa.

Toiminnasta vastaava vapaaehtoinen on henkilö, joka on sitoutunut olemaan vastuussa muista vapaaehtoisista ja heidän toiminnastaan. Toiminnasta vastaavia vapaaehtoisia ovat esimerkiksi osaston nimenkirjoittajat, osaston yhteyshenkilöt, toimintaryhmien vetäjät ja vastuhenkilöt.

Hyväksynyt: SPR:n hallitus
Pvm: 24.1.2020
Päivitetään viimeistään: 2024

LOMAKE Ilmoitus seksuaalisesta häirinnästä ja todistus ilmoituksen vastaanottamisesta

ILMOITUS SEKSUAALISESTA HÄIRINNÄSTÄ työnantajalle tai toiminnasta vastaavalle taholle

Työpaikan/toimipaikan/toimintaryhmän nimi
Ilmoittajan nimi
Ilmoittajan yhteystiedot
Kuka/ketkä häiritsivät sinua seksuaalisesti
Koska häirintä tapahtui
Missä häirintä tapahtui
Kuvaile tapahtumien kulku mahdollisimman yksityiskohtaisesti
Kielsitkö häiritsijää jatkamasta toimintaansa
Onko häirinnästä todisteita
Onko häirinnällä todistajia
Päiväys Allekirjoitus ja nimenselvennys

TODISTUS ILMOITUKSEN VASTAANOTTAMISESTA

Olen saanut tämän ilmoituksen seksuaalisesta häirinnästä tiedoksi järjestön edustajana.

Päiväys Allekirjoitus ja nimenselvennys (järjestön edustaja)
--